

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 19 listopada 2019 r.

Pozycja 57

POSTANOWIENIE

z dnia 29 października 2019 r.

Sygn. akt SK 1/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Wojciech Sych – przewodniczący
Grzegorz Jędrejek
Małgorzata Pyziak-Szafnicka
Jarosław Wyrembak – sprawozdawca
Andrzej Zielonacki,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 29 października 2019 r., skargi konstytucyjnej spółki Energomontaż-Południe S.A. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w Katowicach o zbadanie zgodności:

art. 227 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. z 2015 r. poz. 233) w związku z art. 83a ust. 1-3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885, ze zm.) z art. 21 i art. 64 w związku z art. 31 ust. 3, art. 20 w związku z art. 22 i art. 2 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072 oraz z 2019 r. poz. 125) umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. Skarga konstytucyjna, nadana 22 czerwca 2015 r., wpłynęła do Trybunału Konstytucyjnego 25 czerwca 2015 r.

1.1. W skardze przedstawiono następujący stan faktyczny:

18 stycznia 2013 r. Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach ogłosił upadłość z możliwością zawarcia układu spółki Energomontaż-Południe S.A. z siedzibą w Katowicach. 28 sierpnia 2013 r. sąd zmienił sposób prowadzenia postępowania z upadłości układowej na

likwidacyjną i wyznaczył syndyka masy upadłości. 13 lutego 2015 r., zgodnie z treścią art. 227 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. z 2015 r. poz. 233; obecnie: ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe, Dz. U. z 2019 r. poz. 498, ze zm.; dalej: p.u.) syndyk wpłacił do depozytu sądowego kwotę 5 000 000,00 zł. Następnie, 2 marca 2015 r., syndyk złożył wniosek o zwrot ww. kwoty, wskazując na niekonstytucyjność przepisów stanowiących podstawę złożenia jej do depozytu sądowego. Postanowieniem Sądu Rejonowego Katowice-Wschód w Katowicach w składzie sędziego-komisarza z 13 marca 2015 r. wniosek został oddalony, a zażalenie na to postanowienie zostało odrzucone postanowieniem Sądu Rejonowego Katowice-Wschód w Katowicach w składzie sędziego-komisarza 8 kwietnia 2015 r., z uwagi na niedopuszczalność zażalenia.

1.2. Skarżąca wniosła o stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny, że przepis, który stanowił podstawę do złożenia przez syndyka do depozytu sądowego kwoty 5 000 000,00 zł, tj. art. 227 p.u. w związku z art. 83a ust. 1-3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885, ze zm.; dalej: u.f.p.) jest niezgodny z art. 21 i art. 64 w związku z art. 31 ust. 3, art. 20 w związku z art. 22 i art. 2 Konstytucji.

1.3. Skarżąca wskazała, że wynikający z wyżej wymienionych przepisów obowiązek złożenia do depozytu sądowego sum pieniężnych wchodzących do masy upadłości oraz sum uzyskanych ze zbycia rzeczy i praw obciążonych rzeczowo, jeżeli nie podlegają one natychmiastowemu wydaniu, z uwzględnieniem jednoczesnego uprawnienia Ministra Finansów do czasowego zarządzania tymi środkami w celu sfinansowania potrzeb pożyczkowych budżetu państwa oraz w związku z zarządzaniem długiem Skarbu Państwa, a także z uwzględnieniem wysokości oprocentowania tych środków, pozostaje w sprzeczności z:

- prawem do ochrony własności, o którym stanowi art. 21 i art. 64 Konstytucji, poprzez wprowadzenie ograniczeń, które godzą w istotę wolności i prawa, i naruszają zasadę proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji);
- zasadą wolności działalności gospodarczej, o której stanowi art. 20 Konstytucji, przy czym ograniczenia tego nie można uzasadnić ważnym interesem publicznym (art. 22 Konstytucji);
- zasadą określoności przepisów stanowiącą element zasady poprawnej legislacji wywodzonej z zawartej w art. 2 Konstytucji zasady państwa prawnego.

1.4. Odnośnie do pierwszego zarzutu, skarżąca argumentowała, że kwestionowane przepisy pozbawiły podmioty znajdujące się w stanie upadłości prawa do swobodnego korzystania z sum wchodzących do masy upadłości. Znacząco została również ograniczona możliwość pobierania pożytków wynikających z posiadania wskazanych sum (oprocentowanie środków złożonych na rachunkach depozytowych jest niższe od oprocentowania możliwego do uzyskania w komercyjnych bankach). Kwestionowana regulacja może w efekcie doprowadzić do istotnego uszczuplenia majątku upadłego, przypadającego mu po zakończeniu postępowania upadłościowego. Pozbawia również wierzycieli upadłego możliwości zaspokojenia ich wierzytelności w jak najwyższym stopniu. Zdaniem skarżącej, trudno jest doszukać się przyczyn, dla których ustawodawca gorzej potraktował podmioty znajdujące się w bardzo trudnej sytuacji finansowej od tych, które tę sytuację mają dobrą i są w stanie normalnie funkcjonować na rynku. Działanie ustawodawcy, motywowane dążeniem do zmniejszenia potrzeb pożyczkowych Skarbu Państwa, a przez to obniżeniem poziomu długu publicznego i minimalizowaniem kosztów jego obsługi, jest – w opinii skarżącej – nieproporcjonalne i nadmiernie uciążliwe dla podmiotów objętych kwestionowaną regulacją.

Skarżąca wskazała, że art. 227 p.u. uzyskał kwestionowane przez nią brzmienie na mocy ustawy z dnia 26 września 2014 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz nie-

których innych ustaw (Dz. U. poz. 1626). Przed nowelizacją kwoty, o których mowa w tym przepisie, składane były na oprocentowany rachunek bankowy lub na sądowy rachunek depozytowy. Syndyk miał wybór w tym zakresie, przy czym w praktyce sumy pieniężne były składane prawie zawsze na oprocentowany rachunek bankowy, bowiem było to korzystniejsze dla masy upadłości. Zdaniem skarżącej, art. 227 p.u. przed zmianą pozwalał na osiągnięcie celu tego przepisu, bez sięgania do radykalnych rozwiązań, które w istocie prowadzą do wyłączenia podmiotu znajdującego się w upadłości na rzecz Skarbu Państwa.

1.5. Odnośnie do drugiego zarzutu, skarżąca podkreśliła, że prawo upadłościowe dopuszcza prowadzenie działalności gospodarczej przez podmiot znajdujący się w stanie upadłości (art. 312 p.u.). Tymczasem kwestionowany w sprawie art. 227 p.u. oznacza w praktyce zakaz wykonywania tej działalności – nie jest ono możliwe bez posiadania przynajmniej części środków na rachunku bieżącym. Skarżąca zwróciła przy tym uwagę, że w przypadku sprzedaży przedsiębiorstwa syndyk uzyskałby korzystniejszą cenę za przedsiębiorstwo, które jest „w ruchu”, niż za takie, które zostało „wygaszone”.

1.6. Odnośnie do trzeciego zarzutu, skarżąca argumentowała, że w art. 227 p.u. mowa jest o obowiązku składania do depozytu sądowego środków, które nie podlegają natychmiastowemu wydaniu. Nie określono natomiast, co kryje się pod pojęciem „natychmiastowe wydanie”. Nie jest jasne, czy syndyk ma prawo zachować w ogóle jakiegokolwiek środki na prowadzenie postępowania upadłościowego, np. na kolejne kilka miesięcy. Nie jest jasne, czy środki związane z obowiązkiem ponoszenia kosztów postępowania upadłościowego, uiszczania podatków, opłat za media, czynszów, kosztów sądowych, wypłacania wynagrodzeń pracownikom, etc. są środkami podlegającymi „natychmiastowemu wydaniu”, czy też nie. Zdaniem skarżącej, już samo oczekiwanie na ukształtowanie się linii orzeczniczej wywołuje niepewność w stosunkach prawnych. Skarżąca podkreśliła, że w przypadku kwestionowanego przepisu wątpliwości dotyczą kwestii istotnych i przekraczają akceptowalny stopień niejasności. Skarżąca wskazała również na brak regulacji dotyczącej zwrotu środków do masy upadłości. Zdaniem skarżącej, ze względu na nieprecyzyjność i niejasność kwestionowanego przepisu, niemożliwe jest ustalenie, jakim ograniczeniom podlega podmiot znajdujący się w stanie upadłości.

1.7. Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 2 lipca 2015 r. skarżąca została wezwana do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej poprzez: 1) wykazanie, że zakwestionowany art. 83a u.f.p. był podstawą ostatecznego orzeczenia o prawach i wolnościach skarżącej, 2) wyjaśnienie, zważywszy na zmianę treści art. 227 p.u., wprowadzoną przez art. 428 pkt 138 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. poz. 978; dalej: p.r.), w jaki sposób art. 227 p.u. prowadzi do naruszenia praw podmiotowych skarżącej.

1.8. W odpowiedzi na wezwanie, skarżąca wyjaśniła, że: 1) wskazanie art. 83a ust. 1-3 u.f.p. było podyktowane potrzebą zachowania jedności koncepcyjnej kwestionowanej regulacji prawnej, a wskazane związkowo przepisy stanowiły podstawę skonstruowania obowiązującej reguły zachowania (normy prawnej) stanowiącej podstawę ostatecznego orzeczenia o prawach i wolnościach skarżącej, które naruszyło jej prawa podmiotowe, 2) nowelizacja art. 227 p.u. nie wpłynęła na sytuację prawną skarżącej, ponieważ do oceny faktów zaistniałych w postępowaniu upadłościowym skarżącej stosowany będzie art. 227 p.u. w brzmieniu przed nowelizacją (zgodnie z regułą intertemporalną określoną w art. 449 p.r., tj.: „W sprawach, w których przed dniem wejścia w życie ustawy wpłynął wniosek o ogłoszenie upadłości, stosuje się przepisy dotychczasowe”).

2. Rzecznik Praw Obywatelskich, w piśmie z 5 maja 2016 r., zgłosił udział w postępowaniu, a zatem, zgodnie z art. 42 pkt 10 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: u.o.t.p.TK lub ustawa o organizacji TK), jest uczestnikiem postępowania.

2.1. Pisemne stanowisko Rzecznika wpłynęło do Trybunału Konstytucyjnego 3 czerwca 2016 r. Rzecznik przedstawił w nim pogląd, że zaskarżony art. 227 p.u. w związku z art. 83a ust. 1-3 u.f.p. jest niezgodny z art. 21 i art. 64 ust. 1 i 3 w związku z art. 31 ust. 3, art. 20 w związku z art. 22 Konstytucji.

2.2. Rzecznik Praw Obywatelskich odnotował zmianę treści art. 227 p.u., która nastąpiła 29 lipca 2015 r., co aktualizuje kwestię rozważań na temat utraty mocy obowiązującej zakwestionowanego w niniejszej sprawie przepisu i ewentualnej konieczności umorzenia postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym. Rzecznik zaprezentował pogląd, że do art. 227 p.u. w brzmieniu, w którym był on podstawą rozstrzygnięcia w sprawie skarżącej, zastosowanie ma art. 449 p.r., zgodnie z którym w sprawach, w których przed dniem wejścia w życie ustawy wpłynął wniosek o ogłoszenie upadłości, stosuje się przepisy dotychczasowe. Zdaniem RPO, do oceny faktów prawnych zaistniałych w postępowaniu upadłościowym skarżącej stosowany będzie art. 227 p.u. w brzmieniu przed nowelizacją, co oznacza, że nie utracił on mocy obowiązującej i tym samym nie pojawiła się negatywna przesłanka procesowa skutkująca koniecznością umorzenia postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym.

2.3. Rzecznik ocenił, że norma wynikająca z art. 227 p.u. w związku z art. 83a ust. 1-3 u.f.p. narusza art. 21 oraz art. 64 ust. 1 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji poprzez obowiązek złożenia przez syndyka do depozytu sądowego sum pieniężnych wchodzących do masy upadłości oraz sum uzyskanych ze zbycia rzeczy i praw obciążonych rzeczowo, uprawniając jednocześnie Ministra Finansów do czasowego zarządzania i korzystania z tych środków.

Uzasadniając zaprezentowaną ocenę, Rzecznik odwołał się do konstrukcji przechowania nieprawidłowego środków pieniężnych i rzeczy oznaczonych co do gatunku. Skonstatawał w związku z tym, że złożenie środków pieniężnych do depozytu sądowego powoduje przeniesienie własności tych środków na rzecz Skarbu Państwa. W kontekście tego faktu Rzecznik stwierdził, że obowiązek przekazania środków pieniężnych do depozytu sądowego, w połączeniu z upoważnieniem dla Ministra Finansów do korzystania z nich oraz z brakiem trybu zwrotu sum pieniężnych złożonych do depozytu sądowego przez podmioty w upadłości, powoduje wyzucie tych podmiotów z prawa własności. Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich, stanowi to wywłaszczenie w konstytucyjnym rozumieniu tego pojęcia.

Opierając się nadal na konstrukcji przechowania nieprawidłowego środków pieniężnych, Rzecznik zauważył jednak równocześnie, że po stronie składającego środki pieniężne do depozytu sądowego powstaje roszczenie o ich zwrot. Przedmiotem zwrotu jest ta sama kwota. Pomimo przeniesienia własności, środki pieniężne w sensie ekonomicznym pozostają składnikiem majątku upadłego. Rzecznik uznał, że podmioty w upadłości składające środki pieniężne do depozytu stają się niejako przymusowymi „pożyczkodawcami” państwa.

Rzecznik zwrócił przy tym uwagę, że „obowiązek” wsparcia budżetu państwa dotyczy podmiotów w upadłości. Zdaniem Rzecznika, dokonana przez ustawodawcę ingerencja w prawo własności tylko w odniesieniu do tej grupy podmiotów gospodarczych, a nie do pozostałych – szczególnie tych, które znajdują się w dobrej kondycji finansowej – narusza zasadę proporcjonalności, jest nieadekwatna i niesprawiedliwa. Rzecznik stwierdził, że cele określone przez ustawodawcę, tj. obniżenie długu publicznego czy też zmniejszenie potrzeb pożyczkowych Skarbu Państwa mogłyby być realizowane poprzez wykorzystanie innych środ-

ków prawnych, nieingerujących tak znacząco w podstawowe wolności lub prawa jednostek. Środkami tymi mogą być: podwyższanie wymiaru podatku, likwidacja zwolnień i ulg podatkowych czy też emisja papierów wartościowych przez Skarb Państwa.

2.4. W opinii Rzecznika Praw Obywatelskich, art. 227 p.u. w związku z art. 83a ust. 1-3 u.f.p. godzi również w wyrażoną w art. 20 i art. 22 Konstytucji wolność działalności gospodarczej, bo nie została spełniona przesłanka jej ograniczenia.

Rzecznik wskazał, że choć celem postępowania upadłościowego jest likwidacja masy upadłości, to syndyk może jednakowoż zdecydować o dalszym prowadzeniu przedsiębiorstwa, co może mieć korzystny wpływ na ostateczną jego wartość uzyskaną z likwidacji i możliwość zaspokojenia wierzycieli w najwyższym stopniu. Tymczasem pozbawienie upadłego możliwości dysponowania środkami finansowymi (wynikającego z ich przymusowego złożenia w depozycie sądowym i braku ustawowego trybu zwrotu tych środków) uniemożliwia prowadzenie działalności gospodarczej i sprawne funkcjonowanie przedsiębiorstwa, a także może powodować znaczne obniżenie jego wartości dla potencjalnych nabywców. Zdaniem Rzecznika, uzasadnieniem tej ingerencji nie mogą być cele określone w art. 83a ust. 1-3 u.f.p. Realizacja bieżących potrzeb budżetowych nie może zostać uznana za „ważny interes publiczny”, o którym mowa w art. 22 Konstytucji.

3. Prokurator Generalny, w piśmie, które wpłynęło do Trybunału 8 września 2016 r., przedstawił stanowisko, że postępowanie w niniejszej sprawie podlega umorzeniu z uwagi na utratę mocy obowiązującej zakwestionowanej normy.

4. Stanowisko Sejmu wpłynęło do Trybunału Konstytucyjnego 30 października 2017 r. Marszałek Sejmu wniósł o umorzenie postępowania: 1) w zakresie dotyczącym zakwestionowanego brzmienia art. 227 p.u. ze względu na utratę mocy obowiązującej przez zakwestionowaną normę prawną, 2) w zakresie dotyczącym art. 83a ust. 1-3 u.f.p. – ze względu na zbędność wydania wyroku.

5. Zarówno Sejm, jak i Prokurator Generalny zwrócili uwagę na fakt, że kwestionowany w niniejszej sprawie art. 227 p.u. uległ zmianie i otrzymał, zgodnie z art. 428 pkt 138 p.r. następujące brzmienie: „Sumy pieniężne wchodzące do masy upadłości oraz sumy uzyskane ze zbycia rzeczy i praw obciążonych rzeczowo, jeżeli nie podlegają natychmiastowemu wydaniu, syndyk składa na oprocentowany rachunek bankowy lub na rachunek depozytowy Ministra Finansów”. Przepis ten zaczął obowiązywać, zgodnie z art. 456 pkt 3 p.r., od 29 lipca 2015 r., jako jeden z wyjątków od daty wejścia w życie całej ustawy (tj. 1 stycznia 2016 r.). Sejm i Prokurator Generalny wyrazili opinię, że w odniesieniu do art. 227 p.u. nie zostały określone zasady intertemporalne – w szczególności nie można do niego zastosować ogólnej reguły wynikającej z art. 449 p.r., zgodnie z którą „[w] sprawach, w których przed dniem wejścia w życie ustawy wpłynął wniosek o ogłoszenie upadłości, stosuje się przepisy dotychczasowe”. Należy natomiast do tego przepisu zastosować zasadę bezpośredniego działania prawa nowego, co powoduje konieczność stwierdzenia utraty mocy obowiązującej art. 227 p.u. w brzmieniu zakwestionowanym przez skarżącą. Zdaniem Sejmu i Prokuratora Generalnego, nie zachodzi jednocześnie konieczność ochrony konstytucyjnych wolności i praw, która uzasadniałaby potrzebę wydania orzeczenia w niniejszej sprawie. Orzeczenie wydane wobec skarżącej nie ma bowiem charakteru definitywnie kształtującego jej sytuację prawną. Skarżąca może ponownie zwrócić się z wnioskiem o zwrot kwoty wpłaconej do depozytu, który to wniosek powinien zostać rozstrzygnięty w oparciu o art. 227 p.u. w brzmieniu nadanym przez art. 428 pkt 138 p.r.

Zdaniem Sejmu – zbędne, zdaniem Prokuratora Generalnego – bezprzedmiotowe jest w tej sytuacji odnoszenie się do art. 83a ust. 1-3 u.f.p., wskazanego jako przepis związkowy.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. poz. 2074, ze zm.) do postępowań przed Trybunałem Konstytucyjnym wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.; dalej: u.o.t.p.TK lub ustawa o organizacji TK) – tj. przed 3 stycznia 2017 r. – stosuje się przepisy tej ustawy.

W związku z powyższym do postępowania zainicjowanego skargą konstytucyjną z 22 czerwca 2015 r. zastosowanie mają przepisy ustawy o organizacji TK.

2. W sprawach inicjowanych skargą konstytucyjną Trybunał Konstytucyjny na każdym etapie postępowania bada, czy nie zachodzi któraś z ujemnych przesłanek procesowych, skutkująca umorzeniem postępowania. Dotyczy to wszelkich kwestii wstępnych, jak również przesłanek formalnych, wspólnych dla kontroli inicjowanej w trybie skargi konstytucyjnej, wniosku lub pytania prawnego. Merytoryczne rozpoznanie zarzutów sformułowanych w skardze konstytucyjnej jest uzależnione od spełnienia wszystkich warunków jej dopuszczalności (por. np. postanowienie TK z 18 grudnia 2018 r., sygn. SK 25/18, OTK ZU A/2018, poz. 82 i powołane tam orzecznictwo). Podkreślić również należy, że składu rozpoznającego sprawę *in merito* nie wiąże stanowisko zajęte w zarządzeniu sędziego Trybunału – wydanym na gruncie ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK z 1997 r.) – albo postanowieniu Trybunału – wydanym na gruncie ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 293), ustawy z dnia 22 lipca 2016 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1157; dalej: ustawa o TK z 2016 r.) czy też obowiązującej aktualnie ustawy o organizacji TK – o przekazaniu skargi konstytucyjnej do rozpoznania merytorycznego lub postanowieniu Trybunału Konstytucyjnego o uwzględnieniu zażalenia skarżącego na postanowienie w przedmiocie odmowy nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej, wydanym na gruncie ustawy o TK z 1997 r., ustawy o TK z 2016 r. czy też obowiązującej ustawy o organizacji TK (por. np. wyroki TK z: 21 czerwca 2017 r., sygn. SK 35/15, OTK ZU A/2017, poz. 51; 20 grudnia 2017 r., sygn. SK 37/15, OTK ZU A/2017, poz. 90; 23 maja 2018 r., sygn. SK 15/15, OTK ZU A/2018, poz. 35 oraz 28 czerwca 2018 r., sygn. SK 4/17, OTK ZU A/2018, poz. 43). Nadanie skardze konstytucyjnej lub wnioskowi dalszego biegu nie oznacza bowiem konwalidacji jego wad formalnych – wydanie przez sędziego odpowiedniego zarządzenia w tej kwestii nie usuwa ani braku legitymacji czynnej, ani braków formalnych czy oczywistej bezzasadności (zob. postanowienia TK z: 25 października 2011 r., sygn. K 36/09, OTK ZU nr 8/A/2011, poz. 93; 20 marca 2002 r., sygn. K 42/01, OTK ZU nr 2/A/2002, poz. 21; 16 października 2002 r., sygn. K 23/02, OTK ZU nr 5/A/2002, poz. 76).

3. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej może być ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach skarżącego albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Na gruncie postanowienia z 16 marca 2012 r. o sygn. Ts 307/11 (OTK ZU nr 6/B/2012, poz. 528), Trybunał Konstytucyjny wyraźnie stwierdził, że przesłanką roz-

poznania skargi konstytucyjnej nie może być wskazanie dowolnego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, ale musi to być przepis, który w konkretnej sprawie stanowił podstawę ostatecznego rozstrzygnięcia. W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny zobowiązany był zbadać, czy istotnie w analizowanej sprawie zaskarżony przepis stanowił podstawę wydania ostatecznego orzeczenia o prawach i wolnościach skarżącej, wskazanych przez nią w skardze konstytucyjnej.

4. Trybunał Konstytucyjny zważył, że przedmiotem skargi jest art. 227 ustawy obowiązującej w dniu wniesienia skargi jako ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (obecnie: ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe, Dz. U. z 2019 r. poz. 498, ze zm.; dalej: p.u.) w związku z art. 83a ust. 1-3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869, ze zm.; dalej: u.f.p.). W dniu wniesienia skargi art. 227 p.u. stanowił, że sumy pieniężne wchodzące do masy upadłości oraz sumy uzyskane ze zbycia rzeczy i praw obciążonych rzeczowo, jeżeli nie podlegają natychmiastowemu wydaniu, syndyk składa do depozytu sądowego. Według zaś powołanego związkowo – nowego wówczas – art. 83a ust. 1-3 u.f.p.:

„1. Minister Finansów otwiera w Banku Gospodarstwa Krajowego rachunki bankowe w złotych lub walutach obcych, na których są przechowywane pieniądze przyjęte do depozytu sądowego lub składane na tych rachunkach na podstawie odrębnych przepisów (rachunki depozytowe Ministra Finansów).

2. Minister Finansów jest upoważniony do czasowego zarządzania, w celu sfinansowania potrzeb pożyczkowych budżetu państwa oraz w związku z zarządzaniem długiem Skarbu Państwa, środkami pieniężnymi zgromadzonymi na rachunkach depozytowych Ministra Finansów z obowiązkiem ich zwrotu na każde żądanie wraz z należnymi odsetkami.

3. Środki złożone na rachunkach depozytowych Ministra Finansów są oprocentowane w wysokości: 1) stopy depozytowej Narodowego Banku Polskiego – w przypadku środków zgromadzonych w złotych; 2) oprocentowania wkładów wypłacanych w danej walucie na każde żądanie przez Bank Gospodarstwa Krajowego – w przypadku środków zgromadzonych w walutach obcych”.

5. W skardze konstytucyjnej, jako ostateczne orzeczenie w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, wydane na podstawie przepisów stanowiących przedmiot skargi, wskazano postanowienie Sądu Rejonowego Katowice-Wschód w Katowicach, Wydział X Gospodarczy z 13 marca 2015 r. „w przedmiocie wniosku syndyka o zwrot kwot wpłaconych do depozytu sądowego”.

Należy jednak podkreślić, że zaskarżony art. 227 p.u. – jak również wskazany związkowo art. 83a u.f.p. – nie rozstrzyga kwestii wypłat z depozytu sądowego. Sama skarżąca wskazała, że „w przepisach ustawy (...) nie została w ogóle przewidziana procedura postępowania w sprawach dotyczących wypłacania kwot wpłaconych przez Syndyka do depozytu sądowego na podstawie art. 227 (...). Nie zostały tym samym przewidziane również przesłanki do oddalenia wniosków Syndyka w tym zakresie” (s. 5 uzasadnienia skargi konstytucyjnej). Także w innym miejscu uzasadnienia skargi, sama skarżąca przyznała, że „ustawodawca wprowadzając w art. 227 (...) obowiązek lokowania środków pieniężnych masy upadłości w depozycie sądowym, nie wprowadził w ogóle regulacji wskazującej na to, jak te środki mają być z powrotem do masy upadłości zwracane” (s. 22 uzasadnienia skargi konstytucyjnej).

Z zacytowanych powyżej fragmentów skargi wynika logiczna niekonsekwencja: skarżąca jednoznacznie przyznaje, że w treści art. 227 p.u. nie ma regulacji dotyczącej wypłat z depozytu sądowego, a jednocześnie wskazuje ten przepis jako podstawę rozstrzygnięcia w sprawie wniosku o zwrot kwoty wpłaconej do depozytu sądowego. Wypada zatem zaak-

centować raz jeszcze, że z brzmienia art. 227 p.u. nie wynika, by mógł on stanowić podstawę takiego rozstrzygnięcia.

Również z treści postanowienia Sądu Rejonowego Katowice-Wschód w Katowicach z 13 marca 2015 r. nie wynika, by zostało ono wydane na podstawie art. 227 p.u. Według sentencji powołanego orzeczenia, Sąd postanawia „oddalić wniosek syndyka z dnia 2 marca 2015 r. o zwrot kwoty 5.000.000 zł (pięć milionów złotych 00/100) wpłaconej do depozytu sądowego w dniu 13 lutego 2015 r. na podstawie art. 227 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze”. Nie może być wątpliwości co do tego, że art. 227 p.u. nie został w tym orzeczeniu powołany jako podstawa normatywna sądowego rozstrzygnięcia, a jedynie – jako nawiązanie do podstawy prawnej wpłaty dokonanej przez syndyka.

Analiza poglądów komentatorów badanych przepisów także wskazuje, że jeżeli w ogóle podejmują oni rozważany tutaj wątek, to traktują art. 227 p.u. jedynie jako podstawę normatywną dokonania wpłaty do depozytu sądowego i są zgodni co do tego, że na gruncie tego przepisu kwestia zwrotu kwot wpłaconych do depozytu nie podlega regulacji. W doktrynie zasadniczo prezentowany jest pogląd, według którego syndyk może w każdym czasie dokonać wypłaty wpłaconych przez siebie środków, z zastrzeżeniem okoliczności, na jakie zwraca uwagę F. Zedler pisząc, iż „[w]ypłaty (...) zdeponowanych pieniędzy dokonuje syndyk, jeśli sędzia-komisarz na podstawie art. 152 ust. 1 [badanej ustawy – dopowiedzenie TK] inaczej nie postanowił” (F. Zedler, komentarz do art. 227 p.u., [w:] A. Jakubecki, F. Zedler, *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, System Informacji Prawnej Lex). Powołany Autor podkreśla jednocześnie, że brak racjonalnych względów, aby zawsze do wypłaty pieniędzy złożonych na oprocentowanym rachunku bankowym lub sądowym rachunku depozytowym stosować odpowiednio art. 226 p.u., mimo że odmienny pogląd w tym zakresie prezentuje S. Gurgul (zob. S. Gurgul, *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, System Legalis). F. Zedler trafnie zauważa, że ograniczenie swobody działań syndyka w zakresie wypłat z depozytu sądowego może wynikać z czynności podjętych przez sędziego-komisarza w trybie art. 152 p.u. Nadmienić bowiem wypada, że art. 152 p.u. – który jednak pozostaje całkowicie poza zakresem skargi – przyznaje sędziemu-komisarzowi m.in. uprawnienie do oznaczania czynności, których wykonanie przez syndyka jest niedopuszczalne bez jego zezwolenia lub bez zezwolenia rady wierzycieli.

Mając także na uwadze wyżej wspomniany pogląd S. Gurgula, nie sposób przyjąć, że art. 227 p.u. może być podstawą rozstrzygnięcia o zwrocie kwot wpłaconych do depozytu sądowego, skoro Autor ten uznaje, iż do wydania sumy złożonej do depozytu sądowego należy stosować art. 226 ust. 2 p.u., mimo że brzmienie tego przepisu dotyczy tylko wydania sumy złożonej tytułem zabezpieczenia.

Konkludując, Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że ani analiza treści art. 227 p.u., ani treść przedstawionego przez skarżącą postanowienia Sądu Rejonowego Katowice-Wschód w Katowicach z 13 marca 2015 r., ani poglądy komentatorów badanych przepisów, ani nawet argumenty podnoszone w skardze konstytucyjnej nie pozwalają przyjąć, że podstawę rozstrzygnięcia, na którym oparta została badana skarga konstytucyjna, stanowił art. 227 p.u.

Mając na uwadze wszystkie wyżej podniesione okoliczności, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że na gruncie rozpoznawanej sprawy aktualizuje się przeszkoda formalna do wydania merytorycznego rozstrzygnięcia, wykluczająca celowość (a nawet:-możliwość) odwołania się do innych problemów implikowanych treścią badanej skargi konstytucyjnej – i postanowił jak w sentencji.